

איך מגדילים את שיעור האקדמאיים הערבים?

חסמים בלימודים אקדמיים בישראל לערבים

ד"ר מריאן תחאוכו, ד"ר טלי לרום,
סבאא ג'באלי-סירחאן ולינור קיקנדזה

המרכז למדיניות כלכלית של החברה הערבית, מכון אהרן
שולחן עגול - 11 בספטמבר 2023

תחנות במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

נסתכל על מסלול החיים מגיל 18
עד גיל 31-30 של שנתוני לידה
1988-1989
נתמקד בניתוח החסמים בכניסה
לאקדמיה

נציג תמונת מצב עדכנית בכל
אחת מהתחנות עבור שנתונים
צעירים יותר



תחנות במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

נסתכל על מסלול החיים מגיל 18
עד גיל 30-31 של שנתוני לידה
1988-1989
נתמקד בניתוח החסמים בכניסה
לאקדמיה

נציג תמונת מצב עדכנית בכל
אחת מהתחנות עבור שנתונים
צעירים יותר

ההישגים בגיל 18

כניסה לאקדמיה בישראל בהינתן
ההישגים בגיל 18

סיום אקדמיה בישראל

מאפייני שוק העבודה בגיל 30-31 בהינתן
מסלול החיים



החלוקה לקבוצות לפי ההישגים בגיל 18

פוטנציאל גבוה
לאקדמיה

בגרות אקדמיה

בגרות מלאה
העומדת בסף
הקבלה
להשכלה
הגבוהה
(4-5 יח"ל אנגלית)

פוטנציאל בינוני לאקדמיה

בגרות לא
אקדמיה

תעודה
למה"ט

ניגשו
לבגרות

בגרות
מלאה
מתחת
לסף
הקבלה
להשכלה
הגבוהה
(3 יח"ל
אנגלית)

בגרות
חלקית
העומדת
בסף
הקבלה
ללימודי
טכנאי/
הנדסאי
(3 אנגלית + 3
מתמטיקה + 2
עברית)

ניגשו
לפחות
למקצוע
אחד
בבחינות
הבגרות

פוטנציאל נמוך לאקדמיה

מסיימי י"ב

בתי"ס
מקצועיים

כל היתר

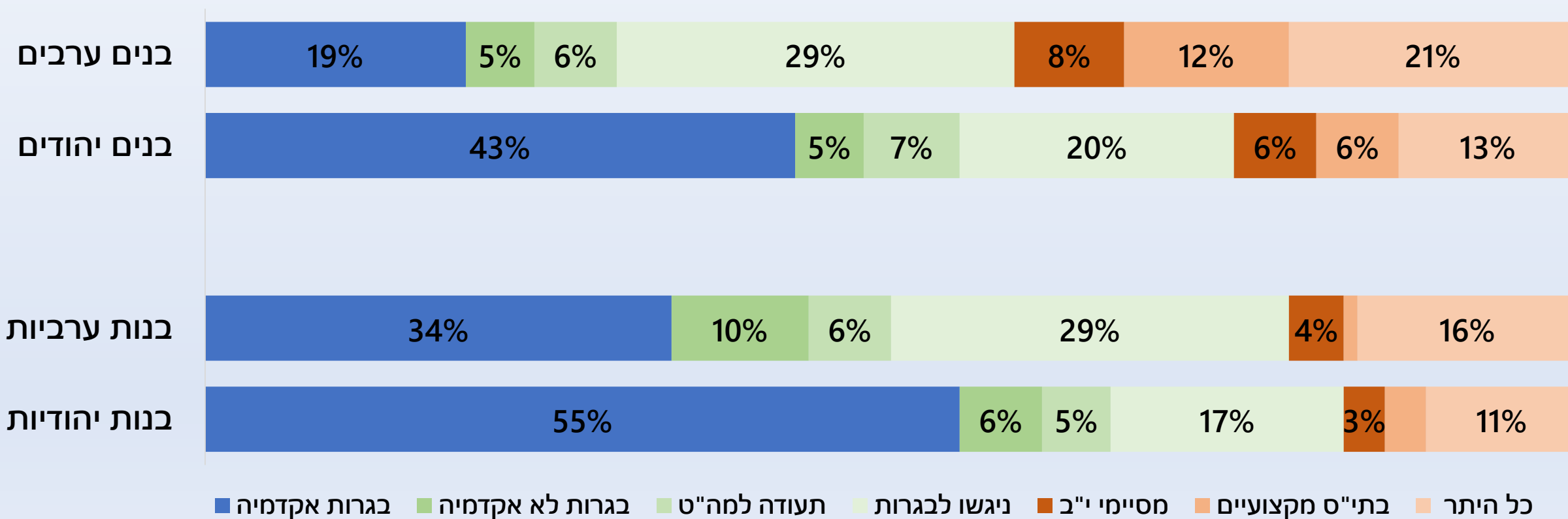
היו רשומים
במערכת
החינוך
בכיתה י"ב

היו
רשומים
בבתי
הספר
המקצועיים
לפחות
שנה אחת
בתיכון

לא
משתייכים
לאף אחת
מהקבוצות
האחרות

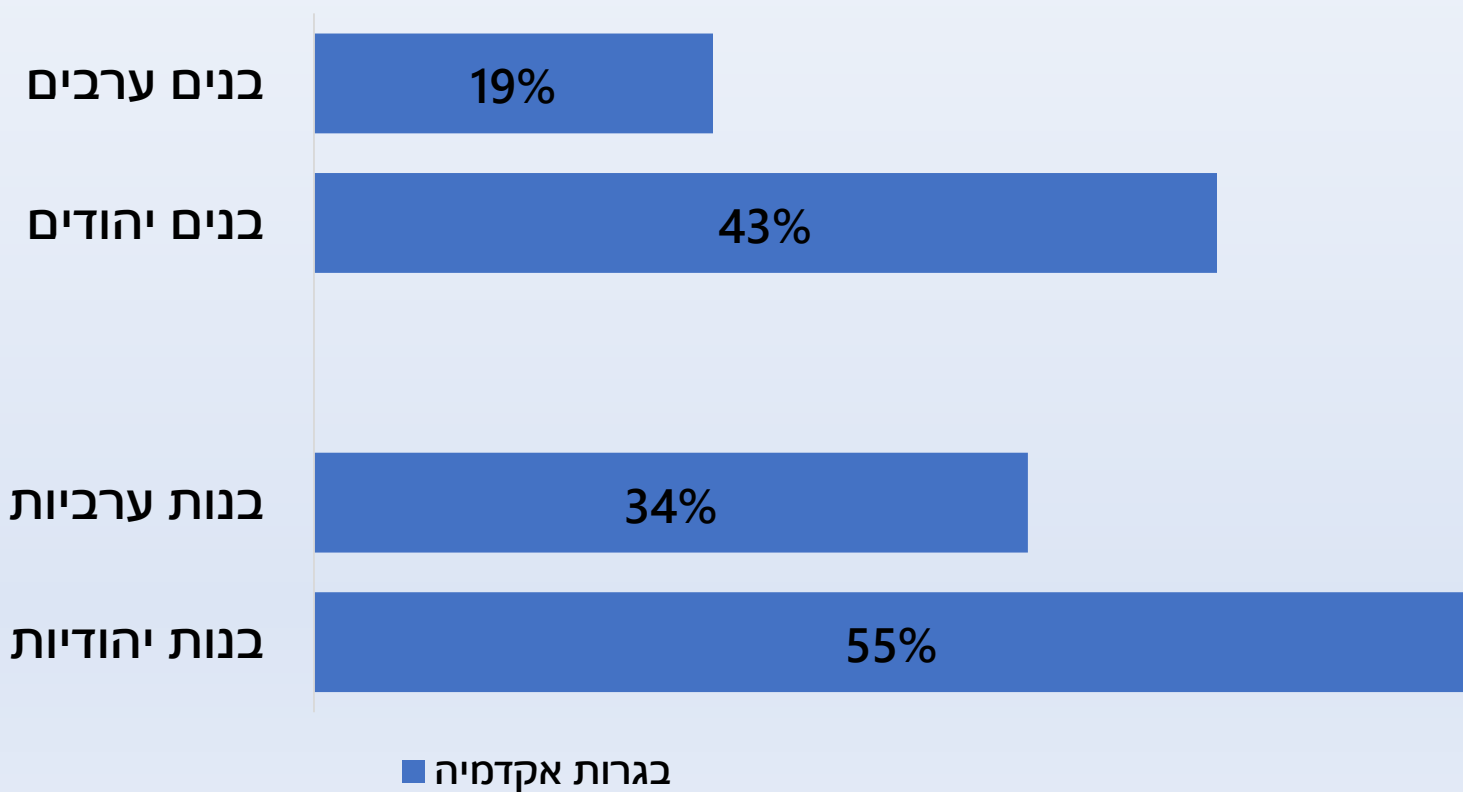
הפערים בין ערבים ליהודים מתחילים בגיל 18 הבנים הערביים עם ההישגים הנמוכים ביותר

ההישגים בגיל 18 של שנתוני לידה 1988-1989



19% בלבד מהבנים הערבים עם בגרות המאפשרת כניסה לאקדמיה

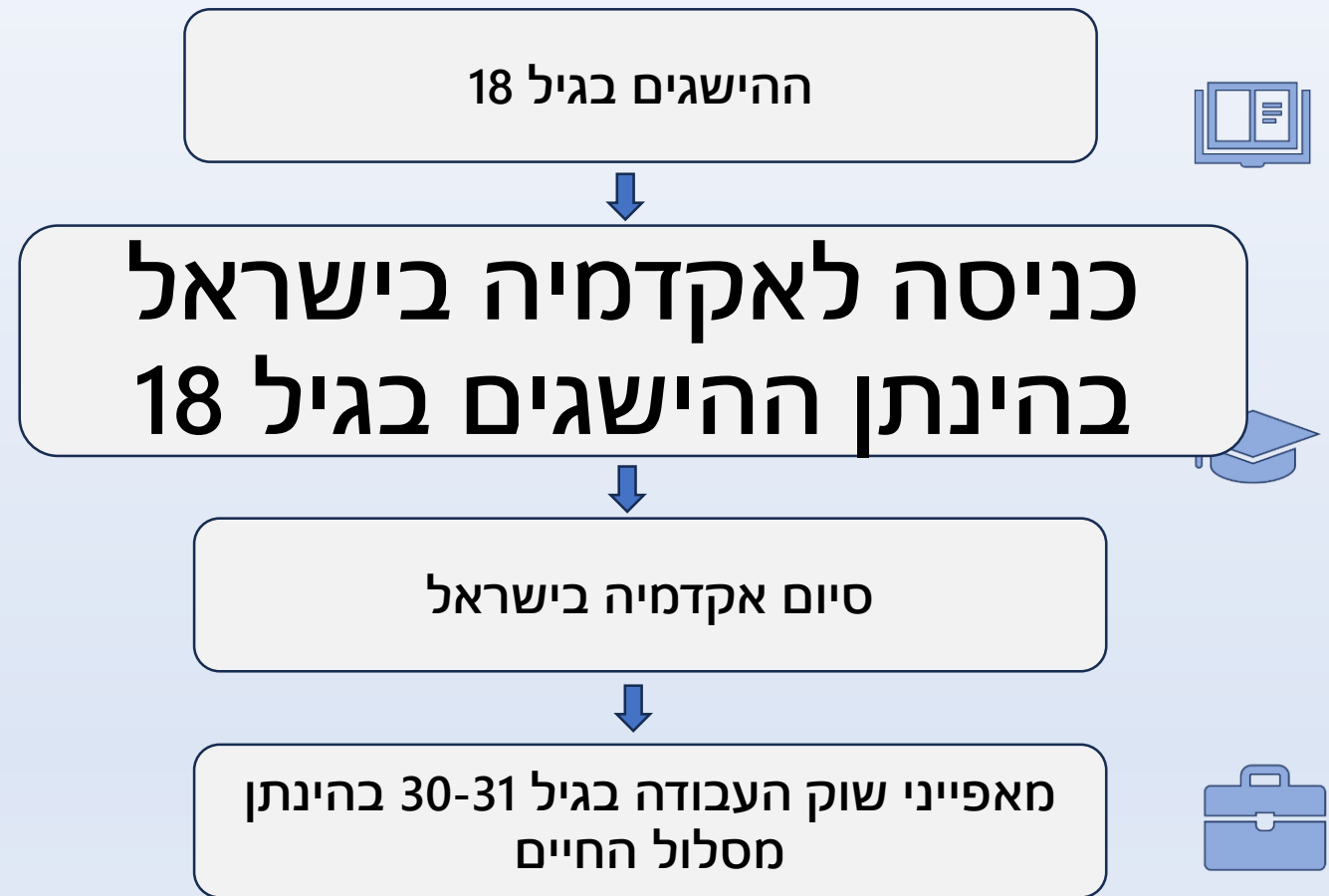
ההישגים בגיל 18 של שנתוני לידה 1988-1989



תחנות במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

נסתכל על מסלול החיים מגיל 18
עד גיל 31-30 של שנתוני לידה
1988-1989
נתמקד בניתוח החסמים בכניסה
לאקדמיה

נציג תמונת מצב עדכנית בכל
אחת מהתחנות עבור שנתונים
צעירים יותר



כניסה לאקדמיה בישראל בהינתן ההישגים בגיל 18

פוטנציאל גבוה
לאקדמיה

פוטנציאל בינוני לאקדמיה

פוטנציאל נמוך לאקדמיה

בגרות אקדמיה

בגרות לא
אקדמיה

תעודה
למה"ט

ניגשו
לבגרות

מסיימי י"ב

בתי"ס
מקצועיים

כל היתר

מפה והלאה
נתמקד
בניתוח
החסמים רק
של הקבוצה
החזקה

10% עד 30% מהקבוצות הבינוניות
בחברה הערבית נכנסים לאקדמיה
בהשוואה ל-28% עד 54% בחברה
היהודית

הקבוצה מהווה מעל 40% מהצעירים
הערבים והיא לא מממשת את
הפוטנציאל בכניסה לאקדמיה

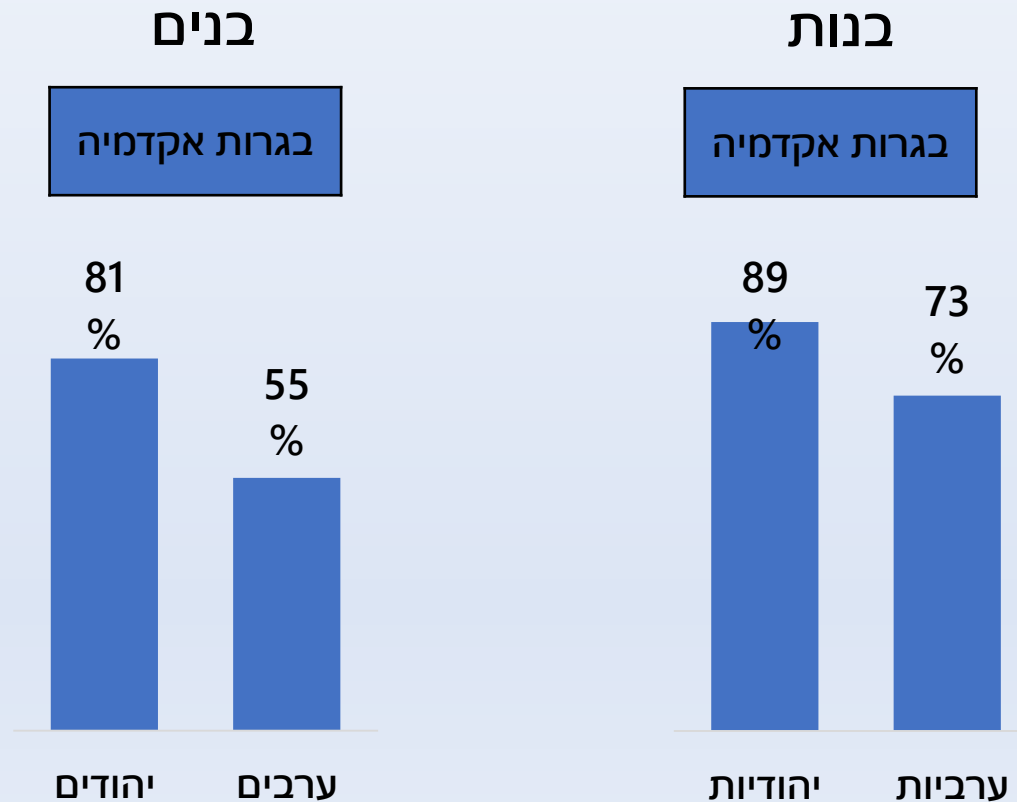
בחינת החסמים במחקר המשך

בקרב הקבוצות החלשות הסיכוי
להיכנס לאקדמיה כמעט אפסי בעיקר
בקרב ערבים

בנות נכנסות יותר לאקדמיה מבנים הפערים בין ערבים ליהודים גדולים יותר בקרב הבנים

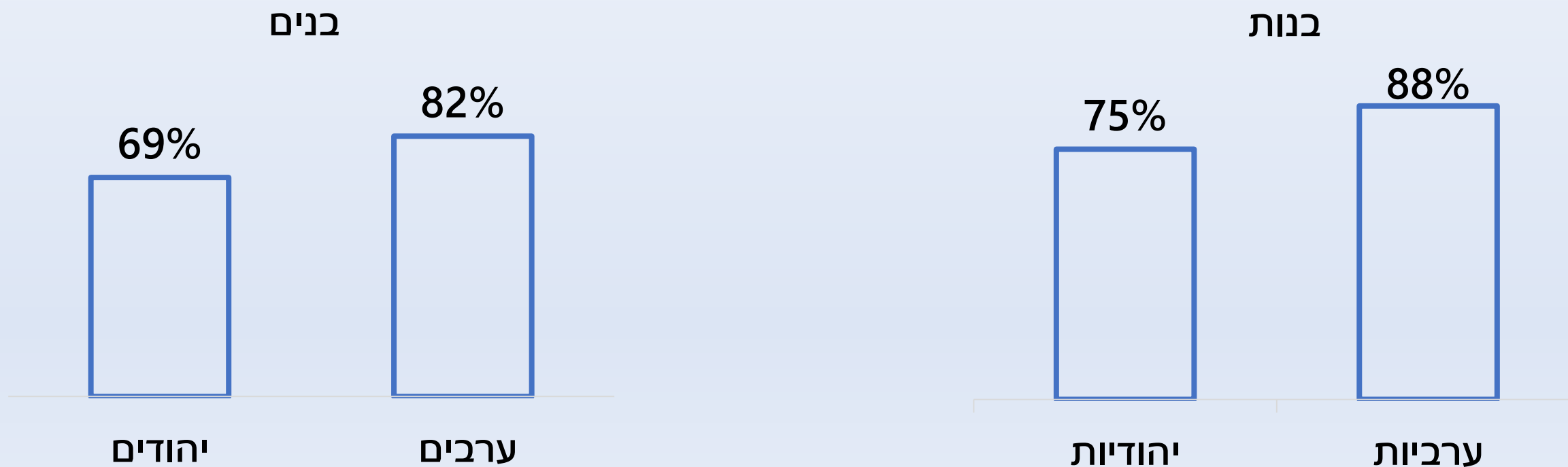
תחילת לימודים באקדמיה בישראל מתוך הקבוצות עם פוטנציאל גבוה
לאקדמיה בגיל 18

מה החסמים בכניסה של
הערבים והערביות לאקדמיה?



אמנם שיעור גדול יותר של ערבים/ות ניגשים לפסיכומטרי ולמבחני הידע בעברית (יע"ל)

ניגשים למבחן הפסיכומטרי והיע"ל



אמנם שיעור גדול יותר של ערבים/ות ניגשים לפסיכומטרי ולמבחני הידע בעברית (יע"ל) אבל שיעור נמוך יותר מהניגשים מתחילים לימודים אקדמיים



ניגשים למבחן הפסיכומטרי והיע"ל ושיעור הנכנסים מביניהם לאקדמיה בישראל

בנים

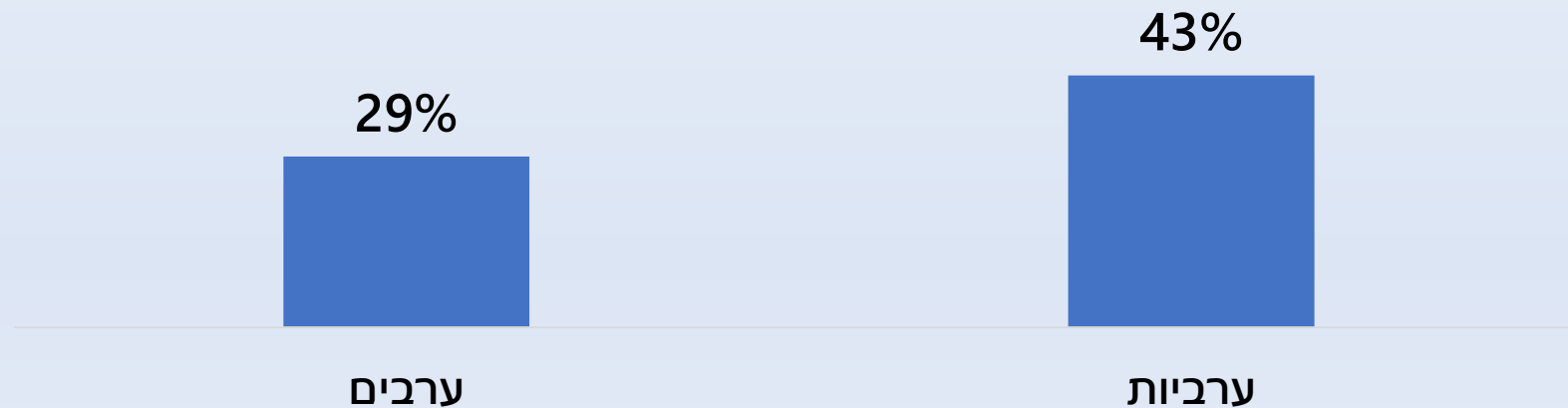
בנות



29% מהערבים ו-43% מהערביות אינם עומדים בתנאי הסף לאקדמיה במבחני היע"ל

החסם
השני

שיעור הערבים מקבלי ציון נמוך מ-100 * ביע"ל



אין פערים מגדריים בציוני
הבגרות בערבית

המצב בקרב השנתונים
היותר צעירים אפילו יותר
גרוע

גם בפסיכומטרי 33% מהערבים ו-43% מהערביות אינם עומדים בתנאי הסף לרוב תחומי הלימוד באקדמיה

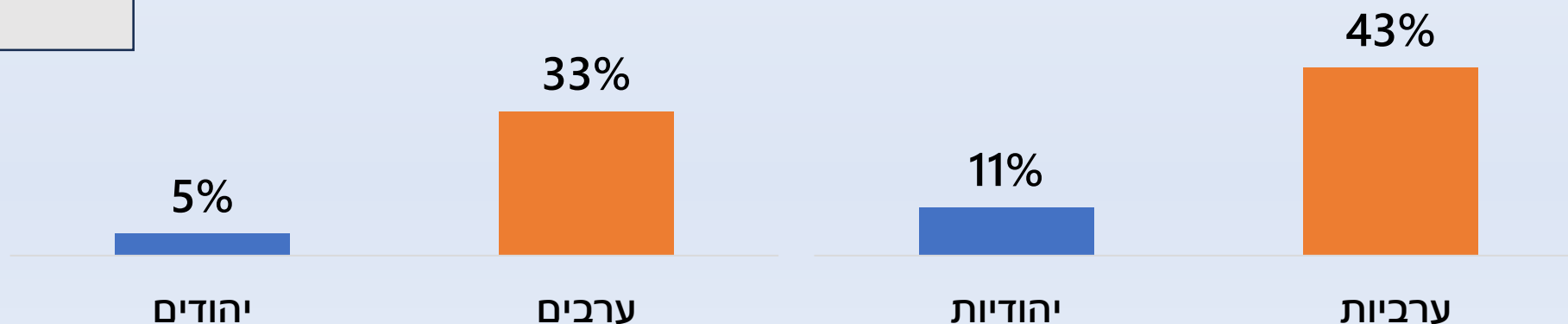
החסם
השלישי

שיעור מקבלי ציון נמוך מ-450* מבין הנבחרים בפסיכומטרי

בנים

בנות

באיזה פרקים
בפסיכומטרי הם
"נופלים"?



הציונים הנמוכים ביותר בפסיכומטרי הם בפרקי השפות (אנגלית ושפת אם)

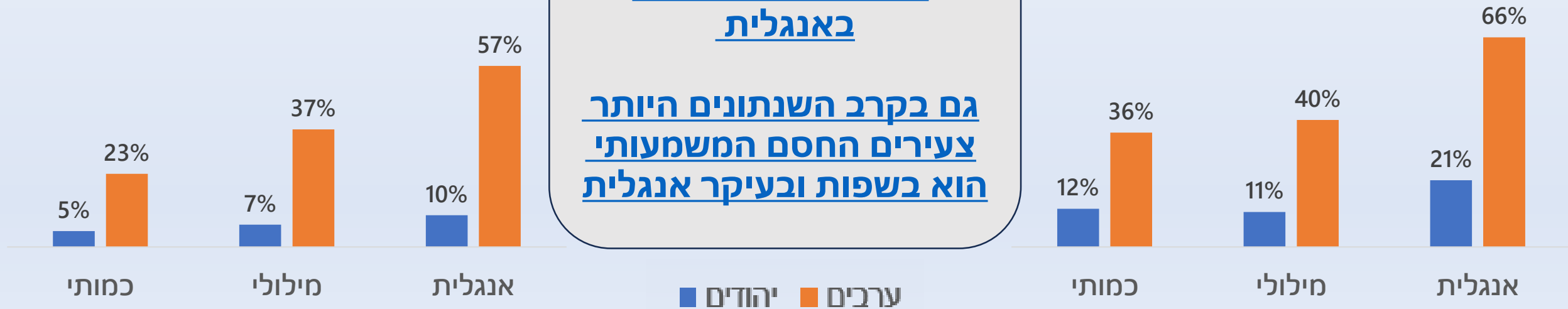
שיעור מקבלי ציון נמוך מ-90 בכל אחד מהפרקים בבחינה הפסיכומטרית מבין הנבחנים בפסיכומטרי, שנתוני לידה 1988-1989

בנים

בנות

אין פערים בין ערבים/ות ליהודים/ות בבגרות באנגלית

גם בקרב השנתונים היותר צעירים החסם המשמעותי הוא בשפות ובעיקר אנגלית



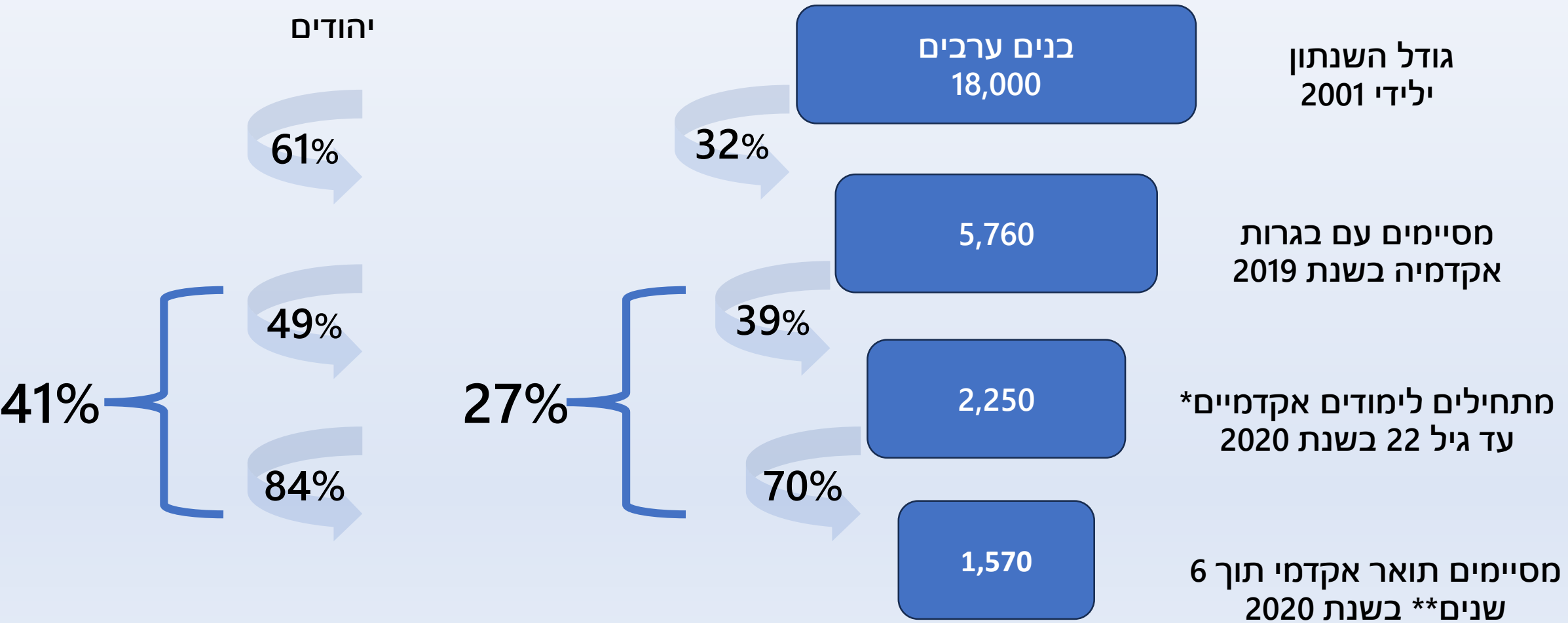
תחנות במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

נסתכל על מסלול החיים מגיל 18
עד גיל 30-31 של שנתוני לידה
1988-1989
נתמקד בניתוח החסמים בכניסה
לאקדמיה

**נציג תמונת מצב עדכנית
בכל אחת מהתחנות עבור
שנתונים צעירים יותר**

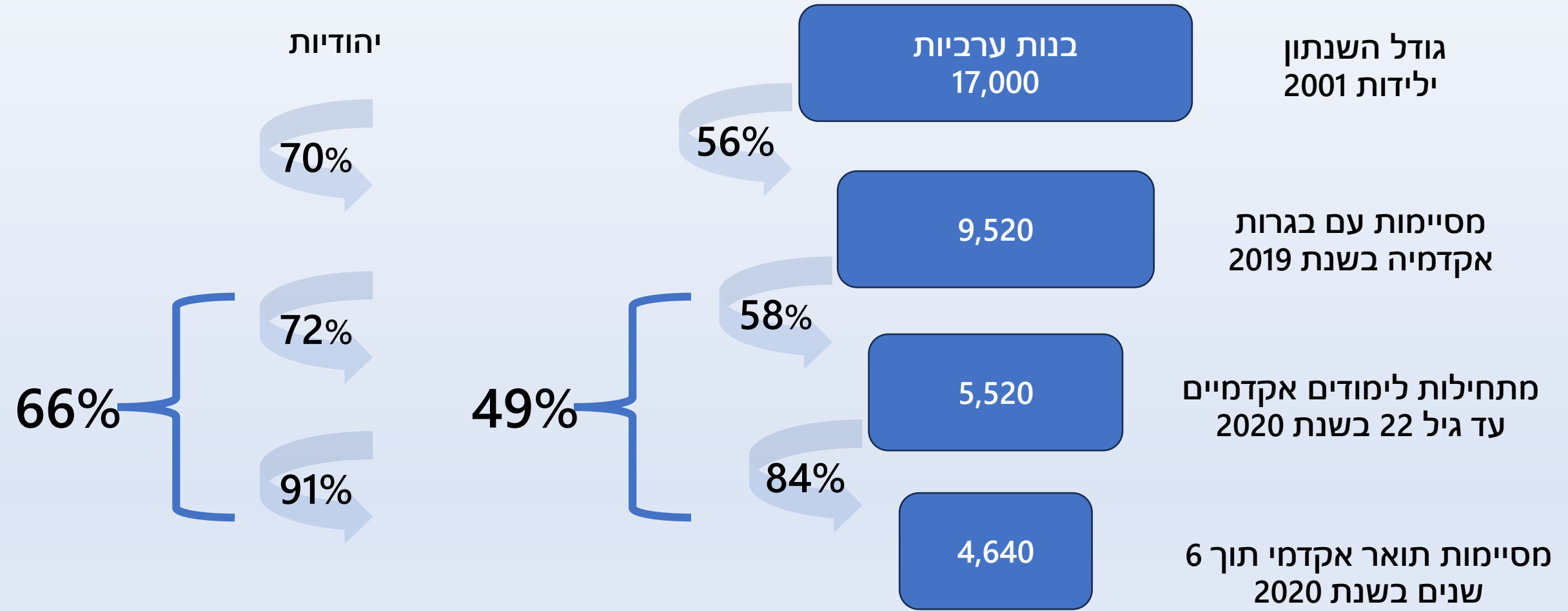


אומנם שיעורי הזכאות לבגרות אקדמית גבוהים יותר בקרב השנתונים הצעירים אך עדיין קיימים פערים בכל התחנות בהשוואה ליהודים



* יהודים – מתחילים עד גיל 25. 80% מהנכנסים לאקדמיה עושים זאת עד גיל 22 בחברה הערבית ועד גיל 25 בחברה היהודית
 ** רוב האקדמאיים מסיימים לימודים אקדמיים בפחות מ-6 שנים

גם בקרב הערביות שיעורי הזכאות לבגרות אקדמית גבוהים יותר בקרב השנתונים הצעירים וגבוהים משמעותית משל הבנים הערביים אך עדיין קיימים פערים בכל התחנות בהשוואה ליהודיות



תחנות במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

נסתכל על מסלול החיים מגיל 18
עד גיל 30-31 של שנתוני לידה
1988-1989
נתמקד בניתוח החסמים בכניסה
לאקדמיה

נציג תמונת מצב עדכנית בכל
אחת מהתחנות עבור שנתונים
צעירים יותר

ההישגים בגיל 18



כניסה לאקדמיה בישראל בהינתן ההישגים
בגיל 18



סיום אקדמיה בישראל



מאפייני שוק העבודה בגיל
30-31 בהינתן מסלול החיים



מאפייני שוק העבודה בגיל 30-31 בהינתן מסלול החיים

- שיעורי התעסוקה של אקדמאיים מאוד גבוהים ועומדים על מעל 90% בחברה הערבית
- בכל קבוצות האוכלוסייה השכר של אקדמאיים גבוה יותר מאשר לא אקדמאיים
- השכר של האקדמאיות הערביות הוא הנמוך ביותר מבין כל האקדמאיים:
 - בחירה בתחומי לימוד
 - הקיפי משרה
 - משלחי יד

החסמים שזיהינו במסלול החיים מגיל 18 עד גיל 30

החסם הראשון: השיגים נמוכים בגיל 18 בעיקר בקרב הבנים



ההישגים בגיל 18



שני חסמים משמעותיים: יע"ל ופסיכומטרי אי מיצוי פוטנציאל בקבוצות הבינוניות



כניסה לאקדמיה בישראל בהינתן ההישגים בגיל 18



שיעורי נשירה גבוהים יותר בעיקר בקרב הבנים-זיהוי חסמים ייחודיים במחקר המשך



סיום אקדמיה בישראל

שכר נמוך בקרב אקדמאיות ערביות



מאפייני שוק העבודה בגיל 30-31 בהינתן מסלול החיים



המלצות מדיניות לדיון

צמצום פערים בפוטנציאל - מערכת החינוך

• צמצום פערים במערכת החינוך

- ✓ הגדלת שיעור הזכאים לבגרות אקדמיה - בדגש על הבנים הערביים
- ✓ חיזוק העברית והתאמה לדרישות היע"ל
- ✓ חיזוק האנגלית והערבית והתאמה לדרישות הפסיכומטרי
- ✓ חיזוק כישורים רכים
- ✓ הכוון לאקדמיה

פירוט המלצות בניירות מדיניות קודמים:

צמצום פערים בין החינוך הערבי לעברי, התשואה לידע בעברית בחברה הערבית, אוריינות בשפה הערבית

בחברה הערבית: סטנדרטיזציה במדידה ובהערכה

צמצום פערים במיצוי הפוטנציאל

- צמצום פערים בשיעור המתחילים לימודים באקדמיה בישראל
 - ✓ הגדלת שיעור המתחילים בקרב בעלי ההישגים הגבוהים והבינוניים (בחינת הדרכים להגדלת שיעור המתחילים מבין בעלי ההישגים הבינוניים בהמשך המחקר)
 - ✓ חיזוק העברית והכנה למבחן הידע בעברית (יע"ל)
 - ✓ הכנה לפסיכומטרי, בדגש על שפות
 - ✓ חיזוק כישורים רכים
- אינפורמציה והכוון לתחומי לימוד והזדמנויות בשוק העבודה - בדגש על הבנות
- צמצום פערים בשיעורי הנשירה באקדמיה בישראל, בדגש על הבנים הערבים (בחינת הגורמים בהמשך המחקר)

תיאום, יעדים ובחינת אפקטיביות

- הצבת יעדים שאפתניים בכל אחת מהתחנות
 - הישגים בגיל 18
 - כניסה לאקדמיה
 - סיום אקדמיה
- תיאום בין כל הגופים לאורך מסלול החיים ומעקב אחר העמידה ביעדים
- ביצוע מחקרי אפקטיביות לתכניות התערבות